

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 266/2023-68

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duřu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **mesta Senec**, Mierové námestie 8, Senec, IČO 00 305 065, zastúpeného Bobák, Bollová a spol., s. r. o., Tomášikova 28, Bratislava, IČO 35 855 673, v mene ktorej koná jej konateľka a advokátka Mgr. Zuzana Bollová, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 Obdo 79/2021 z 23. novembra 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 Obdo 79/2021 z 23. novembra 2022 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základné právo na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 Obdo 79/2021 z 23. novembra 2022 **zrušuje a vec vracia** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **796,28 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ označený v záhlaví tohto nálezu sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 10. marca 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46

ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, základného práva na vyjadrenie sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označeným v záhlaví tohto nálezu. Sťažovateľ navrhuje zrušenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie, ako aj priznanie náhrady trov konania v sume 1 515,86 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti, príloh k nej priložených, ako aj vyžiadaného spisu vzťahujúceho sa na konanie vedené Okresným súdom Pezinok (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 9 Cb 16/2008 vyplýva, že sťažovateľ v predmetnom konaní vedenom okresným súdom vystupoval v procesnom postavení žalovaného, proti ktorému sa žalobkyňa – zúčastnená osoba (NAUTILUS, spol. s r. o.) domáhala zaplataenia sumy 92 365,23 eur s príslušenstvom z titulu nároku vyplývajúceho zo záväzkového vzťahu.

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 9 Cb 16/2008 z 25. septembra 2017 (ďalej len „rozsudok z 25. septembra 2017“) žalobu zamietol v celom rozsahu.

4. Na odvolanie bol rozsudok okresného súdu z 25. septembra 2017 potvrdený rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 Cob 60/2018 z 29. mája 2019 (ďalej len „rozsudok z 29. mája 2019“), ktorý bol poštou doručený prvému právnomu zástupcovi žalobkyne [REDAKOVANÉ] 15. júla 2019 a právnej zástupkyňi sťažovateľa 1. júla 2019. Na č. l. 600 a nasl. predmetného spisu je zažurnalizované dovolanie doručené druhým právnym zástupcom žalobkyne – advokátskou kanceláriou [REDAKOVANÉ], elektronicky prostredníctvom ÚPVS 16. septembra 2019. Na č. l. 614 predmetného spisu sa nachádza splnomocnenie na zastupovanie žalobkyne advokátskou kanceláriou [REDAKOVANÉ], v dovolacom konaní udelené 15. septembra 2019 a doručené osobne 17. septembra 2019.

5. Z úradného záznamu vyššej súdnej úradníčky zažurnalizovaného na č. l. 616 zo 4. októbra 2019 vyplýva, že žalobkyňa podala dovolanie v elektronickej podobe bez autorizácie a podanie dodatočne nedoplnila v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu v lehote 10 dní, a preto sa na podanie neprihliada [§ 125 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“)].

6. Žiadosťou z 27. novembra 2019 vyššia súdna úradníčka vyzvala Slovenskú advokátsku komoru na oznámenie, či [REDAKOVANÉ] je zapísaný v zozname advokátov. Listom doručeným okresnému súdu 10. decembra 2019 Slovenská advokátska komora oznámila, že [REDAKOVANÉ] bol vyčiarknutý zo zoznamu advokátov s účinnosťou od 1. januára 2019 na vlastnú žiadosť.

7. Uznesením okresného súdu č. k. 9 Cb 16/2008-621 z 3. januára 2020 (ďalej len „uznesenie z 3. januára 2020“) vydaným vyššou súdnou úradníčkou bolo rozhodnuté o sume náhrady trov konania. V sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu z 3. januára 2020 (č. l. 627) doručenej 27. januára 2020 žalobkyňa prostredníctvom svojho právneho zástupcu namietla okrem iných aj postup okresného súdu, ktorý nepredložil vec neodkladne dovolaciemu súdu na rozhodnutie o dovolaní.

8. Dňa 28. januára 2020 bolo opätovne doručované uznesenie okresného súdu z 3. januára 2020 z dôvodu, že bolo nesprávne doručované žalobkyni, a nie jej právnomu zástupcovi. Zároveň bol druhý právny zástupca žalobkyne vyzvaný, aby zdokladoval autorizáciu dovolania podaného elektronicky alebo jeho doplnenie v listinnej podobe (č. l. 636).

9. Dňa 3. februára 2020 do spisu nahliadol konateľ a spoločník druhého právneho zástupcu – [REDAKOVANÉ]. Podaním doručeným okresnému súdu 14. februára 2020 elektronicky e-mailom [REDAKOVANÉ] oznámil skutočnosti týkajúce sa autorizácie dovolania a zároveň uviedol, že lehota na podanie dovolania nemohla začať plynúť, keďže rozsudok krajského súdu z 29. mája 2019 nebol doteraz riadne doručený, pričom požiadal opätovne o jeho doručovanie (č. l. 643) a zároveň doručil dovolanie (č. l. 644).

10. Uznesením okresného súdu č. k. 9 Cb 16/2008-656 z 8. októbra 2020 bolo uznesenie okresného súdu z 3. januára 2020 zrušené a vec vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie z dôvodu, že rozsudok krajského súdu z 29. mája 2019 nebol doručený žalobkyni. Na základe pokynu zákonného sudcu z 9. októbra 2020 bol rozsudok krajského súdu z 29. mája 2019 opätovne doručovaný druhému právnomu zástupcovi žalobkyne poštou, ktorý si ho v odbernej lehote neprevzal, takže zásielka sa vrátila okresnému súdu 5. novembra 2020. Na č. l. 659 predmetného spisu sa nachádza doložka právoplatnosti rozsudku krajského súdu z 29. mája 2019 s označeným dátumom nadobudnutia právoplatnosti 5. novembrom 2020.

11. Dňa 24. februára 2021 okresný súd vyzval žalobkyňu na zaplatenie súdneho poplatku za dovolanie doručené 16. septembra 2019 (č. l. 673).

12. Žalobkyňa 1. marca 2021 oznámila odvolanie plnej moci druhému právnomu zástupcovi ([REDAKOVANÉ]) a 25. marca 2021 informovala o prevzatí právneho zastúpenia advokátskou kanceláriou [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „tretí právny zástupca“). Dňa 15. apríla 2021 bola výzva na zaplatenie súdneho poplatku opätovne doručovaná tretiemu právnomu zástupcovi, na ktorého žiadosť bola predĺžená lehota na zaplatenie súdneho poplatku za podané dovolanie prípisom z 18. mája 2021.

13. Tretí právny zástupca požiadal okresný súd 21. júna 2021 o doručovanie rozsudku krajského súdu z 29. mája 2019 opätovne z dôvodu, že tento nebol doručený žalobkyni ani tretiemu právnomu zástupcovi, ako ani predchádzajúcemu právnomu zástupcovi. Na žiadosť reagoval okresný súd opätovným doručovaním rozsudku krajského súdu z 29. mája 2019, ktorý bol tretiemu právnomu zástupcovi doručený elektronicky 24. júna 2021.

14. Dňa 28. júla 2021 boli sťažovateľovi doručené dovolanie žalobkyne doručené 16. septembra 2019 a podanie a doplnenie dovolania doručené 14. februára 2020.

15. Dňa 5. augusta 2021 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľa k dovolaniu žalobkyne, ktoré bolo doručené žalobkyni na vedomie 23. augusta 2021. Tretí právny zástupca doručil okresnému súdu 24. augusta 2021 „doplnenie dovolania“ (č. l. 728), ktoré bolo následne doručované sťažovateľovi na vedomie 26. augusta 2021. Sťažovateľ sa vyjadril k doplneniu dovolania podaním doručeným 6. septembra 2021. Podanie sťažovateľa bolo zaslané 6. septembra 2021 na vedomie tretiemu právnomu zástupcovi žalobkyne.

16. Okresný súd predložil spis na rozhodnutie o dovolaní najvyššiemu súdu 4. októbra 2021. Dňa 7. októbra 2021 bolo tretím právnym zástupcom žalobkyne doručené vyjadrenie k vyjadreniam sťažovateľa.

17. Napadnutým uznesením najvyššieho súdu bol rozsudok krajského súdu z 29. mája 2019 zrušený a vec vrátená krajskému súdu na ďalšie konanie.

18. Najvyšší súd v napadnutom uznesení v podstatnom konštatoval, že na podanie právnej zástupkyne (č. l. 600 a nasl. a č. l. 644 a nasl. spisu) v zmysle § 125 ods. 2 CSP neprihliadal, keďže nebolo autorizované ani v rámci zákonnej lehoty doplnené. Poukázal na to, že v podaní doručenom 14. februára 2020 druhý právny zástupca žalobkyne uviedol, že dovolanie doručené 16. septembra 2019 (č. l. 600 a nasl.) bolo autorizované pečaťou právnickej osoby, ktorú zastupuje (t. j. vo vzťahu k spísaniu a podaniu dovolania nie oprávnenou osobou, pričom nebolo podpísané kvalifikovaným elektronickým podpisom), a žiadnou z príloh tohto podania nepreukázal, že dovolanie doručené 16. septembra 2019 ním bolo autorizované, ako to zákon predpokladá.

19. Následne najvyšší súd konštatoval, že dovolanie bolo podané včas. Opätovným zdôraznením skutočnosti, že na podania právneho zástupcu zo 16. septembra 2019 neprihliadal, uviedol, že za dovolanie podľa obsahu a vzhľadom na jeho podanie v rámci zákonnej lehoty považoval iba podanie doručené 24. augusta 2021 označené ako „*doplnenie dovolania*“ (č. l. 728).

20. Najvyšší súd zdôraznil, že doručovanie rozhodnutia odvolacieho súdu prvému právnemu zástupcovi, ktorý bol v čase doručovania vyčiarknutý zo zoznamu advokátov s účinnosťou od 1. januára 2019, nemožno považovať za účinné. Konštatoval, že 25. marca 2021 bolo okresnému súdu doručené splnomocnenie udelené žalobkyňou tretiemu právnemu zástupcovi, ktorému bol 24. júna 2021 doručený rozsudok krajského súdu z 29. mája 2019, pričom od tohto dátumu účinného doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu začala žalobkyňi plynúť podľa § 427 ods. 1 CSP dvojmesačná lehota na podanie dovolania, pričom dovolanie podala žalobkyňa 24. augusta 2021, t. j. včas.

21. V ďalšom reagoval najvyšší súd na námietky sťažovateľa, ktorými odkazoval na právne závery obsiahnuté v rozhodnutiach najvyššieho súdu a ústavného súdu (bod 26 tohto nálezu). Vo vzťahu k uzneseniu najvyššieho súdu č. k. 5 Cdo 130/2017 z 28. februára 2018 akcentoval, že ide o ojedinelé rozhodnutie, a nie ustálenú rozhodovaciu prax týkajúcu sa otázky posúdenia účinnosti doručenia bývalému advokátovi, pričom sám dovolací súd vyslovil iný právny názor na rovnakú procesnú situáciu v rozhodnutiach č. k. 5 Obdo 24/2017 z 19. októbra 2017, č. k. 3 Cdo 229/2016 z 29. januára 2018 a č. k. 7 Cdo 47/2018 z 21. mája 2018. Nestotožnil sa s názorom vyjadreným najvyšším súdom v označenej veci, že § 92 ods. 3 CSP, podľa ktorého sú odvolanie splnomocnenia stranou alebo výpoveď splnomocnenia zástupcom voči súdu účinné dňom, keď ich strana alebo zástupca súdu oznámili, sa analogicky vzťahuje aj na zánik výkonu advokácie právneho zástupcu žalobcu vo vzťahu k oznamovacej povinnosti voči súdu.

22. Podľa najvyššieho súdu zákonodarca zdefinoval iba 2 z viacerých možných spôsobov zániku plnomocenstva, na ktoré sa uvedené ustanovenie vzťahuje, t. j. účinnosť iných spôsobov zániku splnomocnenia voči súdu nie je podmienená ich oznámením súdu stranou sporu alebo jej zástupcom. Predmetné ustanovenie Civilného sporového poriadku sa podľa najvyššieho súdu vzťahuje len na také spôsoby zániku splnomocnenia, ktoré súd nemá ako zistiť sám *ex officio*. Je preto

zrejmy úmysel zákonodarcu, aby sa podmienka účinnosti zániku splnomocnenia voči súdu spočívajúca v oznámení tejto skutočnosti súdu vzťahovala len na prípady odvolania a výpovede splnomocnenia. Uplatňovanie analógie aj pri zániku splnomocnenia zánikom advokácie vyčiarknutím zo zoznamu advokátov sa javí ako problematické, a to v prípade konaní s povinným zastupovaním advokátom, ako aj v prípade posúdenia naplnenia podmienok na vydanie rozsudku pre zmeškanie. Dovolací súd preto zaujal názor, že rozhodnutie odvolacieho súdu bolo účinne doručené žalobkyni až 24. júna 2021, odkedy začala plynúť lehota na podanie dovolania, ktoré bolo žalobkyňou podané včas.

23. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 266/2023 z 23. mája 2023 bola ústavná sťažnosť sťažovateľa prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

24. Úkony, ktorými došlo k porušeniu označených práv najvyšším súdom, sťažovateľ vymedzuje takto: nepriznanie účinkov doručenia rozsudku krajského súdu z 29. mája 2019 prvému právnomu zástupcovi 15. júla 2019 (i), odmietnutie rozhodnutí iných senátov najvyššieho súdu a ústavného súdu v obdobných veciach bez riadneho odôvodnenia (ii), bezdôvodné vylúčenie účinkov včas podaného dovolania právnou zástupkyňou 16. septembra 2019 (iii), opakované a ničím neodôvodnené nové lehoty na podanie dovolania po opätovných doručeniach rozsudku krajského súdu z 29. mája 2019 druhému právnomu zástupcovi a tretiemu právnomu zástupcovi (iv), nedoručenie vyjadrenia žalobkyne zo 7. októbra 2021 na vedomie, resp. vyjadrenie sťažovateľovi (v) a prekvapivé rozhodnutie (vi).

25. K námietke (i) sťažovateľ zdôrazňuje, že zo spisu jednoznačne vyplýva, že žalobkyňa reálne disponovala rozhodnutím odvolacieho súdu pred podaním dovolania, čo vyplýva jednoducho z toho, že dovolanie bolo podané prostredníctvom druhého právneho zástupcu, ktorého na zastupovanie v dovolacom konaní splnomocnila. Samotná žalobkyňa počíta lehotu na podanie dovolania od 15. júla 2019, a to v dovolaní zo 16. septembra 2019 a v sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu z 3. januára 2020 (č. l. 627). V tejto súvislosti zdôrazňuje, že právna ochrana poskytnutá sporovým stranám musí byť spravodlivá a účinná. Z uvedeného dôvodu nemožno absolutizovať formálne požiadavky na doručenie súdneho rozhodnutia a úplne znegovať materiálnu stránku realizovaného doručenia a dopad na práva a postavenia druhej sporovej strany. Dovolací súd pritom vôbec neposudzoval rovnováhu medzi právom žalobkyne na súdnu ochranu a právom sťažovateľa na právnu istotu a neriešil základnú otázku, či došlo k porušeniu práva žalobkyne na obranu proti rozhodnutiu odvolacieho súdu. Najvyšší súd neprihliadal na neustále predlžovanie lehoty na podanie dovolania v dôsledku opakovaných doručovaní rozhodnutia odvolacieho súdu, čím dochádzalo k poskytnutiu neoprávnenej výhody žalobkyni v porovnaní so sťažovateľom a k porušeniu rovnosti zbraní. Najvyšší súd dokonca považoval za samostatne podané dovolanie „*doplnenie dovolania*“ z 24. augusta 2021, hoci tak nebolo ani označené a nebolo voči sťažovateľovi komunikované. Sťažovateľ pritom realizoval § 436 ods. 3 CSP vyjadrením k dovolaniu zo 16. septembra 2019. Poukazuje aj na to, že všetky ťažkosti spojené s doručovaním rozhodnutia odvolacieho súdu sú mimo sféry vplyvu sťažovateľa, avšak všetky negatívne dôsledky znáša sťažovateľ.

26. K námietke (ii) sťažovateľ zdôrazňuje, že vo vyjadrení zo 6. septembra 2021 poukázal na závery obsiahnuté v rozhodnutí ústavného súdu č. k. IV. ÚS 451/2018 z 1. augusta 2018 (ďalej len „uznesenie z 1. augusta 2018“), v ktorom sa ústavný súd zaoberal ústavnou udržateľnosťou uznesenia najvyššieho súdu č. k. 5 Cdo 130/2017 z 28. februára 2018, v ktorom sa riešila otázka doručovania rozhodnutia odvolacieho súdu advokátovi, ktorý bol v čase doručovania rozhodnutia vyčiarknutý zo zoznamu advokátov a túto skutočnosť neoznámil ani súdu, ani klientovi. Najvyšší súd argumentačnú líniu uvedenú v označenom rozhodnutí najvyššieho súdu odmietol s poukazom na to, že ide o ojedinelé rozhodnutie najvyššieho súdu, pričom poukázal na rozhodovaciu činnosť najvyššieho súdu vo veciach sp. zn. 5 Obdo 24/2017, sp. zn. 3 Cdo 229/2016 a sp. zn. 7 Cdo 47/2018. Keďže označené rozhodnutia nemohli byť sťažovateľom dohľadane, sťažovateľ sa obrátil so žiadosťou o poskytnutie informácií v tejto súvislosti na najvyšší súd, ktorý v odpovedi z 12. januára 2023 v reakcii na výzvu uviedol, že vec vedená pod sp. zn. 5 Obdo 24/2017 bola vybavená 19. októbra 2017 prípisom inak ako predčasne predložená, vec vedená pod sp. zn. 3 Cdo 229/2016 bola 29. januára 2018 vybavená prípisom inak ako predčasne predložená a vec vedená pod sp. zn. 7 Cdo 47/2018 bola 21. mája 2018 prípisom vybavená inak ako predčasne predložená. Sťažovateľ z toho vyvodzuje, že nejde o rozhodnutia najvyššieho súdu, ale o prípisy o vrátení spisu. Z uvedeného podľa sťažovateľa vyplýva, že najvyšší súd v napadnutom uznesení nadradil prípisy riadnym rozhodnutiam najvyššieho súdu a ústavného súdu, čím došlo k porušeniu princípu právnej istoty a predvídateľnosti práva. Odmietnutím rozhodnutí bez náležitého odôvodnenia preto došlo zo strany najvyššieho súdu k porušeniu práva na súdnu ochranu.

27. Zužujúci výklad použitý najvyšším súdom vo vzťahu k § 92 ods. 3 CSP je podľa sťažovateľa svojvoľný a nemajúci oporu v žiadnom ustanovení Civilného sporového poriadku. Keďže § 92 ods. 3 CSP má jednoznačne procesnoprávny charakter, je namieste použitie procesnej analógie (čl. 4 CSP), ktoré bolo v sťažovateľom poukazovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu a ústavného súdu aj využité. Osobitne vo vzťahu k plnomocenstvu sťažovateľ poukazuje na skutočnosť, že sa na neho vzťahuje občiansko-právna úprava, pričom medzi dôvody zániku plnomocenstva podľa § 33b Občianskeho zákonníka nepatrí situácia vyčiarknutia zo zoznamu advokátov. Pre jednoduché doručovanie písomností Civilný sporový poriadok a ani iná právna norma nevyžadujú osobitnú spôsobilosť. Súčasne existuje stabilná rozhodovacia prax súdov, že povinnosti, na ktoré je povinná fyzická osoba, je táto povinná znášať bez ohľadu na to, či jej vznikli ako podnikateľovi alebo ako fyzickej osobe, a preto je namieste otázka, na základe akého ustanovenia dospel najvyšší súd k záveru, že plnomocenstvo udelené prvému právnenému zástupcovi zaniklo špecificky v časti prijímania doručovaných písomností automaticky vyčiarknutím advokáta zo zoznamu advokátov. Ak plnomocenstvo nezaniklo, potom neexistuje žiadny podklad na záver, že k doručeniu rozhodnutia odvolacieho súdu došlo až 24. júna 2021. Ide pritom o kľúčovú otázku, keďže od jej vyriešenia závisí samotná prípustnosť dovolania. Sťažovateľ navyše dodáva, že očakával z dôvodu odklonu od právneho názoru vyjadreného vo veci sp. zn. 5 Cdo 130/2017 postúpenie veci podľa § 48 CSP veľkému senátu, k čomu však nedošlo.

28. K námietke (iii) sťažovateľ zdôrazňuje, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nerešpektuje časovú súslednosť jednotlivých úkonov súdu a procesných strán vykonaných v období od 15. júla 2019 do podania doplnenia dovolania 24. augusta 2021. Ani na jeden úkon právnej zástupkyne žalobkyne najvyšší súd nereflektuje okrem odmietnutia ňou podaného dovolania zo 16. septembra 2019 z dôvodu absencie autorizácie, resp. doplnenia. Právnym následkom

takéhoto stavu malo byť podľa sťažovateľa neprihliadanie na takto vadne podané dovolanie (§ 125 ods. 2 CSP). Aj napriek uvedenému však najvyšší súd „ignoroval“ dovolanie zo 16. septembra 2019, keď konštatoval, že podľa obsahu a vzhľadom na jeho podanie v rámci zákonnej lehoty považoval za dovolanie iba podanie doručené okresnému súdu 24. augusta 2021 a označené ako „*doplnenie dovolania*“. Sťažovateľ v tejto súvislosti namieta, že ak dovolanie zo 16. septembra 2019 vykazovalo vady podľa § 125 ods. 2 CSP, súd naň neprihliada a dôsledkom takéhoto stavu nemôže byť poskytnutie novej a opakovanej možnosti žalobkyni podať dovolanie po takmer dvoch rokoch od momentu, keď sa s obsahom rozhodnutia odvolacieho súdu mala možnosť žalobkyňa oboznámiť a jej vtedajší právny zástupca aj reálne oboznámil. Uvedené má za následok hrubé porušenie princípu rovnosti strán a hrubé porušenie práva na spravodlivý súdny proces.

29. Základnou a nevyhnutnou podmienkou pre možnosť uplatnenia opravného prostriedku je oboznámenie sa s obsahom rozhodnutia, proti ktorému opravný prostriedok smeruje. V konkrétnych okolnostiach veci bol splnený materiálny prístup týkajúci sa uplatnenia fikcie doručenia rozhodnutia, keď bolo zrejmé, že žalobkyňa splnomocnila druhého právneho zástupcu na podanie dovolania a dovolanie bolo podané 16. septembra 2019. Došlo tým k plnohodnotnému uplatneniu procesných práv obrany proti rozhodnutiu odvolacieho súdu a právo podať dovolanie tým bolo materiálne skonsumované. Uprednostnením formálneho prístupu nad materiálnym bez odôvodnenia došlo k porušeniu rovnosti strán v spore.

30. Okrem toho došlo aj k porušeniu práva na riadne vyjadrenie sa k podanému dovolaniu (§ 436 ods. 3 CSP), keďže toto právo je konštruované „na jeden výstrel“, t. j. v určenej lehote, a na neskôr podané vyjadrenie sa neprihliada. Sťažovateľ sa riadne vyjadril podaním z 5. augusta 2021 k dovolaniu podanému 16. septembra 2019, a to na základe výzvy okresného súdu na vyjadrenie v stanovenej lehote doručenej sťažovateľovi 28. júla 2021. Okresný súd síce zaslal sťažovateľovi „*doplnenie podania*“, ale iba na vedomie, ku ktorému sa síce sťažovateľ vyjadril podaním zo 6. septembra 2021, ale nešlo o meritórne vyjadrenie k vecným aspektom prípadu. Sťažovateľ sa vyjadroval iba k prípustnosti tohto podania (§ 430 CSP).

31. Podľa doložky právoplatnosti a vykonateľnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie v spojení s rozhodnutím odvolacieho súdu (bod 10 tohto nálezu) mala lehota na podanie dovolania uplynúť 5. januára 2021, pričom za jediné včas podané dovolanie považuje najvyšší súd podanie „*doplnenia dovolania*“ z 23. augusta 2021. Je to zmäток vytvárajúci stav absolútnej právnej neistoty, ktorý nebol zapríčinený sťažovateľom. Doplnenie dovolania a vyjadrenie k nemu nemá žiadnu oporu v žiadnom procesnom pravidle a je preto neprípustné. Legitímne očakávanie sťažovateľa bolo hrubým spôsobom narušené konaním najvyššieho súdu, ktorým došlo k odňatiu účinkov dovolaniu podanému 16. septembra 2019, a to bez poučenia sťažovateľa, bez opory v predchádzajúcich úkonoch súdu a bez vysporiadania sa s § 430 CSP, účinkami neprihliadania na dovolanie podľa § 125 ods. 2 CSP a prípustnosťou doplnenia dovolania z 23. augusta 2021. Dovolací súd tak neskúmal procesné podmienky, ako aj skutkové okolnosti včasnosti podania dovolania v súlade s podstatou práva na súdnu ochranu.

32. Konaním najvyššieho súdu (body 10 a 13 tohto nálezu) došlo k neodôvodnenému predlžovaniu lehôt žalobkyne dvakrát (iv). Sťažovateľ, netušiac, že súdy by mohli poskytnúť žalobkyni opakovanú možnosť podať dovolanie vždy v novej lehote, bol presvedčený, že k nadobudnutiu

právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu došlo 15. júla 2019, najneskôr 5. novembra 2020, nie však v roku 2021.

33. K námietke (v) sťažovateľ konštatuje, že nedoručením vyjadrenia právneho zástupcu zo 7. októbra 2021 na vedomie došlo rovnako k porušeniu jeho práv, a to vytvorením stavu nerovnosti účastníkov v konaní, čo je v rozpore s princípom kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní. Zdôrazňuje, že viaceré časti predmetného vyjadrenia najvyšší súd prevzal do napadnutého uznesenia, čo odôvodňuje potrebu doručovania sťažovateľovi na vyjadrenie.

34. K námietke prekvapivého rozhodnutia (vi) sťažovateľ konštatuje, že zo žiadneho úkonu zo spisu nevyplývalo, že dovolací súd nebude prisudzovať žiadne právne účinky včas podanému dovolaniu zo 16. septembra 2019 a, naopak, za jediné prípustné dovolanie bude považovať doplnenie dovolania doručené 24. augusta 2021. Sťažovateľ považoval na podklade úkonov vyplývajúcich zo spisu a v súlade s tvrdeniami samotnej žalobkyne dovolanie zo 16. septembra 2019 za riadne podané a na ďalšie podania hľadel ako na doplnenie dovolania s právnymi následkami podľa § 430 CSP. Keďže najvyšší súd svojím konaním prisúdil jednotlivým podaniam žalobkyne úplne odlišný význam a právne účinky, než objektívne vyplývali z vykonaných úkonov a rozhodovacej praxe najvyššieho súdu a ústavného súdu, úplne zmenil právne východiská, podľa ktorých sa o veci skutočne konalo, a súčasne neinformoval sťažovateľa o tejto zmene a neumožnil mu sa k nej vyjadriť, porušil základné práva na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie.

III.

Vyjadrenia najvyššieho súdu a zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

35. Na výzvu ústavného súdu z 26. mája 2023 reagovala podpredsedníčka najvyššieho súdu, ktorá v prípise č. k. KP 3/2023-262, Obpj 11/2023 z 12. júna 2023 uviedla, že ponecháva rozhodnutie o ústavnej sťažnosti na úvahe ústavného súdu, pričom v prílohe zaslala vyjadrenie JUDr. Eriky Čanádyovej – sudkyne spravodajkyne konajúceho senátu, ktorá prezentovala názor o nedôvodnosti ústavnej sťažnosti.

36. Sudkyňa spravodajkyňa v podstatnom uviedla, že zotrváva na dôvodoch posúdenia včasnosti podaného dovolania žalobkyne a poukázala na body 22, 33, 34 a 35 napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, v ktorých sa najvyšší súd vysporiadal s námietkami týkajúcimi sa včasnosti podaného dovolania, preto nemôže ísť o prekvapivé rozhodnutie.

37. Osobitne konštatovala, že z ustanovení Civilného sporového poriadku nevyplýva povinnosť osobitne informovať účastníkov konania, či podané dovolanie je podané včas, keďže túto skutočnosť hodnotí dovolací súd vo výroku a v odôvodnení rozhodnutia, ktorým dovolanie odmieta. Ak je dovolanie podané včas, konkrétne skutkové okolnosti včasnosti podania dovolania sa neuvádzajú.

38. K námietke v bode 33 tohto nálezu sa najvyšší súd nevie vyjadriť, keďže v čase vyjadrenia k ústavnej sťažnosti mal k dispozícii len zberný spis najvyššieho súdu a nebolo možné preveriť, či skutočne došlo k doručovaniu vyjadrenia žalobkyne zo 7. októbra 2021, či dovolací súd mal povinnosť doručiť toto vyjadrenie, a nie je možné sa vyjadriť ani k obsahu tohto vyjadrenia

a k tomu, či obsah tohto podania a jeho prípadné nedoručenie protistrane mohlo mať a malo vplyv na posúdenie včasnosti dovolania, a to aj v prípade, že by toto vyjadrenie nebolo protistrane doručené. Napokon zákonná sudkyňa uzatvára, že sťažovateľom uvádzané argumenty v tomto smere sú všeobecné a nepreukazujú, že by aj prípadným nedoručením vyjadrenia zo 7. októbra 2021 došlo k procesnému porušeniu práv s následkom porušenia práva na spravodlivý proces.

39. K námietke v bode 26 tohto nálezu sudkyňa spravodajkyňa citovala z prípisov dovolacieho súdu vo veciach označených v bode 21 tohto nálezu. Z prípisov najvyššieho súdu vydaných vo veciach sp. zn. 7 Cdo 47/2018 a sp. zn. 3 Cdo 229/2016 vyplýva záver o nesprávnom doručovaní písomností sporovej strane, a to dovolaním napadnutých rozhodnutí odvolacieho súdu, ako aj dovolaní protistrany z dôvodu, že rozhodnutia odvolacieho súdu a dovolania protistrany boli doručované právnenému zástupcovi sporových strán v čase, keď boli vyčiarknutí zo zoznamu advokátov. Z označených prípisov boli dané pokyny na opätovné doručovanie rozhodnutí odvolacieho súdu, ako aj dovolaní s výzvami na vyjadrenie sa k nim v určenej lehote. V prípise vydanom najvyšším súdom vo veci sp. zn. 5 Obdo 24/2017 bolo konštatované neúčinné doručovanie dovolania sporovej strane z dôvodu, že jej právny zástupca bol v čase doručovania dovolania vyčiarknutý zo zoznamu advokátov. Zároveň bol daný pokyn na doručovanie dovolania sporovej strane s výzvou na vyjadrenie v stanovenej lehote. Na podklade uvedeného sudkyňa spravodajkyňa uzatvára, že súdna prax najvyššieho súdu, ktorú tvoria aj podania o vybavení vecí, obsahuje záväzné názory najvyššieho súdu a pokyny pre sudy nižšej inštancie. Takýto charakter majú aj rozhodnutia dovolacieho súdu vydané nie formou rozsudku a uznesenia, t. j. „*rozhodnutia inakom*“, ktorých dôvody sú pre sudy nižšej inštancie záväzné.

40. Postup dovolacieho súdu, ktorý z označených prípisov vyplýva, je jednotný. Rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 130/2017, na ktoré poukazuje sťažovateľ, je ojedinelým rozhodnutím, pričom z rozhodnutia ústavného súdu v rámci ústavného prieskumu označeného rozhodnutia nevyplýva explicitná akceptácia právneho názoru, že § 92 ods. 3 CSP, ktorý upravuje odvolanie splnomocnenia stranou, je potrebné aplikovať v prípade doručovania rozhodnutia súdu advokátovi v čase, keď advokát je vyčiarknutý zo zoznamu advokátov. Na rozdiel od sťažovateľa zastáva sudkyňa spravodajkyňa názor, že neboli splnené podmienky na uplatnenie postupu podľa § 48 CSP o predložení vecí veľkému senátu, keďže napadnuté uznesenie najvyššieho súdu bolo vydané v súlade s názormi a postupmi najvyššieho súdu, ktoré vydaniu rozhodnutia predchádzali, a v súlade s praxou, ktorú dovolací súd aplikoval aj po vydaní rozhodnutia sp. zn. 5 Cdo 130/2017.

41. Pripustenie aplikácie § 92 ods. 3 CSP aj na prípady vyčiarknutia zo zoznamu advokátov je v rozpore s princípom rýchlosti a efektívnosti konania, pričom nezodpovedá ani gramatickému výkladu § 92 CSP vrátane jeho označenia.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

42. Zúčastnená osoba (žalobkyňa) v úvode svojho vyjadrenia doručeného 7. júna 2023 prostredníctvom právneho zástupcu spoločnosti Weis & Partners s. r. o., v mene ktorej koná jej konateľ a advokát JUDr. Peter Weis, konštatovala na podklade vo veci zisteného skutkového stavu, že sťažovateľ môže byť v konaní o ústavnej sťažnosti úspešný iba v prípade, ak ústavný súd skonštatuje, že rozsudok krajského súdu z 29. mája 2019 bol žalobkyni úspešne doručený už skôr ako 24. júna 2021, preto ústavný súd vymedzil obsah ďalšieho konania ako posudzovanie účinnosti

doručovania rozsudku krajského súdu z 29. mája 2019 zúčastnenej osobe, k čomu táto predkladá argumenty o nedostatku právomoci ústavného súdu posudzovať účinnosť doručovania rozhodnutia odvolacieho súdu prostredníctvom prvého právneho zástupcu (1), o neúčinnosti doručovania rozhodnutia odvolacieho súdu prostredníctvom prvého právneho zástupcu (2), o neúčinnosti doručovania rozhodnutia odvolacieho súdu prostredníctvom druhého právneho zástupcu (3) a o nedostatku právomoci ústavného súdu posudzovať účinnosť doručovania rozhodnutia odvolacieho súdu prostredníctvom druhého právneho zástupcu (4).

43. V rámci námietky 1 zdôrazňuje, že ústavná sťažnosť bola podaná oneskorene, keďže otázka účinnosti doručovania rozhodnutia odvolacieho súdu bola už predmetom konania, ktorého výsledkom bolo vydanie uznesenia okresného súdu č. k. 9 Cb 16/2008-656 z 8. októbra 2020 (bod 10 tohto nálezu), proti ktorému sťažovateľ nepodal ústavnú sťažnosť, hoci bola prípustná. Sťažovateľ nemôže namietať porušenie princípu právnej istoty, keďže o tom, že rozsudok krajského súdu z 29. mája 2019 nenadobudol právoplatnosť, sa dozvedel už z citovaného uznesenia okresného súdu. Okrem toho dovolací súd posúdil otázku doručovania rozsudku odvolacieho súdu rovnako ako okresný súd a rovnako vyslovil aj neúčinnosť doručovania rozsudku odvolacieho súdu prostredníctvom druhého právneho zástupcu a za účinné považoval až jeho tretie doručenie. Konanie pred najvyšším súdom nemá vplyv na plynutie lehoty na podanie ústavnej sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu č. k. 9 Cb 16/2008-656 z 8. októbra 2020, v ktorej mohol namietať, že doručenie rozsudku krajského súdu prostredníctvom prvého právneho zástupcu je účinné. Účinnosť doručenia rozsudku krajského súdu prostredníctvom prvého právneho zástupcu tak už nemôže byť predmetom posudzovania v konaní o tejto ústavnej sťažnosti.

44. Pre prípad, že by sa ústavný súd nestotožnil s argumentáciou uvedenou v bode 43 tohto nálezu, zúčastnená osoba predkladá argumenty, ktoré podľa nej svedčia v prospech záveru o neúčinnosti predmetného doručovania (argument 2). Akcentuje, že ak by advokátovi aj po jeho vyčiarknutí zo zoznamu advokátov malo pretrvať oprávnenie zastupovať klienta pred súdom, advokát by sa jeho vyčiarknutím stal občianskym zástupcom viacerých klientov vo viacerých konaniach, čo je neprípustné. Zúčastnená osoba cituje z komentára k Občianskemu zákonníku, z ktorého vyplýva, že tento kódex nerieši situáciu, či plnomocenstvo udelené advokátovi zanikne aj v dôsledku vyčiarknutia zo zoznamu advokátov. Zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“) rieši v § 17 ods. 4 situáciu, podľa ktorej ak bol advokát, ktorý vykonával advokáciu samostatne, vyčiarknutý zo zoznamu advokátov alebo ak mu bol pozastavený výkon advokácie a ak je to vzhľadom na okolnosti prípadu potrebné, urobí komora bezodkladne nevyhnutné opatrenia na ochranu práv a právom chránených záujmov jeho klientov, najmä môže určiť iného advokáta ako zástupcu vyčiarknutého advokáta. Komora o prijatých opatreniach bezodkladne vyrozumie klientov. To, že v prípade vyčiarknutia zo zoznamu advokátov dochádza aj k zániku plnomocenstva, možno vyvodiť z uznesenia Najvyššieho súdu Českej republiky č. k. 2 Cdo 2537/2009 z 30. marca 2011, z ktorého vyplýva, že hoci zákon o advokácii nemá výslovnú úpravu o tom, že vyčiarknutím zo zoznamu advokátov zaniká plná moc udelená advokátovi, a nič neustanovuje ani § 33b Občianskeho zákonníka, zo zákona o advokácii možno urobiť záver o tom, že ďalším osobitným spôsobom zániku plnomocenstva udeleného advokátovi je výmaz advokáta zo zoznamu advokátov.

45. Vo vzťahu k námietke 3 zúčastnená osoba rezultuje neúčinnosť doručovania v poradí druhému právnenému zástupcovi z dôvodu, že rozsudok odvolacieho súdu bol doručovaný prostredníctvom poštovej prepravy, a to aj napriek tomu, že druhý právny zástupca mal elektronickú schránku povinne aktivovanú na doručovanie, takže okresný súd mal povinnosť komunikovať s druhým právneným zástupcom elektronicky. Poukazuje pritom na § 105 ods. 1 a § 106 ods. 1 CSP a § 17 ods. 1 a § 32 ods. 5 zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení neskorších predpisov.

46. Poukazuje ďalej na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 259/2020 a 3 Obdo 35/2019, ktoré majú byť *per analogiam* vo veci aplikované a z ktorých vyplýva povinnosť doručovať do elektronickej schránky advokáta, pretože len takéto doručovanie je účinné.

47. K námietke 4 zúčastnená osoba uvádza, že ústavný súd nie je skutkovým súdom, a preto nesmie posudzovať priebeh doručovania rozhodnutia odvolacieho súdu druhému právnenému zástupcovi.

48. Okrem toho ústavný súd môže prejednať iba konečné rozhodnutie vo veci, pričom napadnuté uznesenie najvyššieho súdu ruší rozhodnutie odvolacieho súdu, takže je zrejmé, že nejde o konečné rozhodnutie vo veci. Eventuálne teda môže byť pochybenie najvyššieho súdu predmetom budúcej ústavnej sťažnosti sťažovateľa podanej proti konečnému rozhodnutiu v konaní. Ústavná sťažnosť preto nie je prípustná.

III.3. Replika sťažovateľa:

49. Sťažovateľ v replike zdôrazňuje, že najvyšší súd sa žiadnym spôsobom nevyjadruje k základným otázkam obsiahnutým v ústavnej sťažnosti. Z vyjadrenia nevyplýva žiadne relevantné odôvodnenie zákonnosti vlastného postupu, iba sa odkazuje na odôvodnenie, ktoré je súčasťou napadnutého uznesenia, pričom jeho body 22, 33 a 34 obsahujú len konštatovanie výsledku právnej úvahy.

50. Argumentácia obsiahnutá v bode 38 tohto nálezu je podľa sťažovateľa v priamom rozpore so základnou úlohou dovolacieho súdu ako strážcu zákonnosti. Akcentuje, že existencia písomného vyjadrenia protistrany, ktoré môže mať vplyv na súdne konanie (podľa obsahu vyjadrenia zo 7. októbra 2021 v porovnaní s obsahom napadnutého uznesenia je evidentné, že vplyv existoval), je porušením práva na súdnu ochranu. Právna úprava dovolacieho konania nepripúšťa žiadne také podania, ako je replika či duplika.

51. K vyjadreniu najvyššieho súdu obsiahnutom v bode 39 tohto nálezu uvádza, že najvyšším súdom poukazované prípady sú diametrálne odlišné od posudzovaného prípadu, keďže ani jeden prípad sa netýkal podania dovolania, ale všetky sa týkali opätovného doručovania už riadne a včas podaného dovolania druhej procesnej strane na vyjadrenie (i), kľúčový bod spočíva v tom, že ani z jedného prípadu nevyplýva, že by sa procesná strana, ktorej bolo opätovne doručované dovolanie na vyjadrenie, už v minulosti oboznámila s obsahom opakovaného doručovaného dovolania, resp. že by už realizovala daný úkon, teda by jej bola daná lehota na opakované vyjadrenie podľa § 436 ods. 3 CSP. Teda z uvedených prípadov nevyplýva, že by nastali materiálne účinky doručenia podaného dovolania vo vzťahu k podaniu vyjadrenia k nemu (ii). Z opísaných skutočností sa javí, že zopakovanie doručovania dovolania na vyjadrenie druhej strane nemalo žiadny negatívny dopad

na práva tej procesnej strany, ktorá dovolanie podala. Voči druhej procesnej strane sa javí doručovanie dovolania na vyjadrenie ako neutrálne (iii).

52. Ani jeden z najvyšším súdom uvádzaných prípadov nie je možné aplikovať na doručovanie rozsudku krajského súdu z 29. mája 2019, keďže nebol splnený ani jeden z predpokladov uvedených v bodoch i až iii.

53. Vo vzťahu k aplikácii § 92 ods. 3 CSP odkazuje na rozhodnutie najvyššieho súdu R 102/2011 a akcentuje, že princíp právneho štátu v sebe implikuje princíp právnej istoty a predvídateľnosti právnych noriem, pričom nejasné a neurčité právne normy nemožno aplikovať a vykladať na ťarchu adresáta právnej normy, ale vždy na ťarchu tvorcu právnej normy (obdobne čl. 4 CSP).

54. Postupom najvyššieho súdu spočívajúcim v opakovanom doručovaní podaní sa chráni procesná strana s právnym zástupcom, ktorý bol vyčiarknutý zo zoznamu advokátov, avšak ťarchu následkov nesie druhá procesná strana, ktorá s opomenutím vyčiarknutého advokáta nemá vôbec nič spoločné. Následky zanedbania povinnosti právneho zástupcu žalobkyne nemôže znášať sťažovateľ.

55. K námietke 1 zúčastnenej osoby sťažovateľ podotýka, že prijatie argumentácie, ako vyplýva z bodu 43 tohto nálezu, by znamenalo, že odôvodnenie uznesenia súdu prvej inštancie o trovách konania je v časti týkajúcej sa otázky účinnosti doručovania odvolacieho rozhodnutia vo veci samej záväzná aj pre dovolací súd konajúci vo veci samej, čo nie je možné. Argumentácia okresného súdu mala vplyv len na otázku priznania náhrady trov konania. Dovolaciemu súdu patrí právo vyhodnotiť si samostatne otázku účinnosti doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu vzhľadom na jeho právomoc a súčasne povinnosť skúmať prípustnosť dovolania. Ústavná sťažnosť nie je opravným prostriedkom, ale je obranou procesnej strany proti zásahu konajúceho súdu do jej ústavných práv.

56. Vo vzťahu k námietke 2 zúčastnenej osoby sťažovateľ akcentuje, že úvahy v nej uvedené sú chybné, keďže predpokladajú, že advokát zostane nečinný a neukončí svoj vzťah o právnom zastupovaní s klientom. V právnom štáte ide o nezodpovedný a neudržateľný stav, keď by posúdenie určitej situácie vychádzalo z východiska apriórneho porušenia povinnosti vyčiarknutého advokáta.

57. K námietke 3 zúčastnenej osoby sťažovateľ zdôrazňuje, že jej akceptácia by v podstate znamenala povýšenie formy nad obsah. Navyše argumentácii chýba ústavný presah na prejednávanú vec. Z ústavného hľadiska ide o to, či sa adresát s obsahom zásielky mal možnosť oboznámiť alebo nie. Nepochybné je, že účinné doručenie dokumentu v listinnej a v elektronickej podobe do sféry vplyvu adresáta má rovnaký následok – schopnosť alebo možnosť adresáta oboznámiť sa s obsahom doručovaného dokumentu. V prejednávanom prípade sa tak stalo, preto nie je dôvod vylúčiť účinky doručovania v listinnej podobe. Nad rámec uvedeného sťažovateľ podotýka, že do dnešného dňa sú mu rozsudky a iné dokumenty doručované rôznymi súdmi v listinnej podobe, čo by pri argumentácii zúčastnenej osoby znamenalo veľký prierezový problém a negatívny dopad na princíp právnej istoty. Navyše uvedené úvahy sú čisto akademické, kľúčové je skutočné podanie dovolania druhým právnym zástupcom žalobkyne v základnom konaní na základe reálne udeleného plnomocenstva zúčastnenou osobou.

58. Sťažovateľ napokon odmieta aj argumentáciu o údajnom nedostatku právomoci ústavného súdu konať vo veci, keďže nejde o rozhodnutie konečné.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

59. Podstata námietok sťažovateľa smeruje proti ústavne neudržateľnému posúdeniu včasnosti žalobkyňou podaného dovolania zo strany najvyššieho súdu zhrnutému v podstatnom v bode 24 tohto nálezu.

60. V nadväznosti na sťažnostnú argumentáciu sťažovateľa ústavný súd, vychádzajúc zo svojho ústavného postavenia a poukazujúc na svoju stabilizovanú judikatúru, zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), a preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

61. V úvodných častiach posúdenia ústavnej sťažnosti považoval ústavný súd za žiaduce vyjadriť sa osobitne k námietkam žalobkyne, ktorými vyhodnocuje ústavnú sťažnosť ako podanú oneskorene z dôvodu, že otázkou účinnosti doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu sa už zaoberal okresný súd v konaní o náhrade trov konania. Argumentáciu zúčastnenej osoby uvedenú v bode 43 tohto nálezu je potrebné odmietnuť. Otázka posúdenia účinnosti doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu v kontexte posúdenia včasnosti ako procesnej podmienky prípustnosti dovolania patrí výlučne do právomoci najvyššieho súdu (dovolacieho súdu). Najvyšší súd nemôže byť a ani nie je pri posudzovaní splnenia podmienok, za ktorých môže dovolanie vecne prejednať, viazaný právnymi názormi vyjadrenými súdom prvej inštancie v konaní, ktorého predmetom bolo rozhodovanie vo veci náhrady trov konania. Koncept ústavnosti v ponímaní ochrany práv sťažovateľa v konaní o ústavnej sťažnosti je determinovaný konaním, resp. rozhodovaním všeobecného súdu, proti ktorému ústavná sťažnosť smeruje. Pokiaľ v konaní, resp. rozhodovaní všeobecný súd v rámci právomocí, ktoré sú mu zverené, zaujíma k určitej otázke, ktorá je predmetom konania a rozhodovania, právne názory a vyvodzuje z nich právne závery, nemožno tieto právne názory a právne závery k nim prijaté (a teda aj právne závery k doručovaniu rozhodnutia odvolacieho súdu, od ktorého sa odvíja včasnosť podaného dovolania) vylúčiť z ústavného prieskumu. V tomto smere sú protiargumenty uvádzané sťažovateľom v bode 55 tohto nálezu výstižné, a preto na tieto ústavný súd odkazuje.

62. Ani premisa (bod 48 tohto nálezu), podľa ktorej ústavnému súdu nepatrí právomoc preskúmať rozhodnutie vydané najvyšším súdom z dôvodu, že vec nie je právoplatne skončená, nie je správna. Ústavný súd sa s touto otázkou majúcou procesnoprávny charakter týkajúci sa konania o ústavnej sťažnosti už vysporiadal v bode 36 uznesenia o prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, ktoré bolo žalobkyňi doručené 26. mája 2023. Opätovné prečítanie dotknutej časti rozhodnutia s porozumením rozptýli pochybnosti žalobkyne o nedostatku právomoci ústavného súdu rozhodnúť

vo veci namietanej neústavnosti posúdenia splnenia objektívnych podmienok prípustnosti dovolania, ktorá sa vzťahuje výlučne na dané procesné štádium dovolacieho konania a nemôže byť uplatnená neskôr. Navyše opodstatnenosť neústavnosti vyhodnotenia procesnej podmienky včasnosti podaného dovolania môže viesť k záveru o tom, že neboli splnené podmienky na samotné vecné preskúmanie dovolania, ku ktorému napadnutým uznesením najvyššieho súdu jasne došlo a v dôsledku ktorého došlo k vráteniu veci krajskému súdu. Úvahy žalobkyne ponechať rozhodovanie v merite veci nedotknuté za týchto okolností preto treba jednoznačne odmietnuť.

63. Vo svojej rozhodovacej činnosti ústavný súd uprednostňuje materiálne poňatie právneho štátu, ktoré spočíva okrem iného na interpretácii právnych predpisov z hľadiska ich účelu a zmyslu, pričom pri riešení (rozhodovaní) konkrétnych prípadov sa nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07, I. ÚS 82/07, IV. ÚS 182/07). Priorizovanie formálnych požiadaviek vyplývajúcich z noriem bežného zákonodarstva (formálne poňatie právneho štátu) môže totiž v konkrétnych súdnych konaniach viesť k rozhodnutiam, ktoré budú v zjavnom rozpore s účelom a so zmyslom príslušnej právnej úpravy a v konečnom dôsledku môžu v súdnych konaniach spôsobiť porušenie práva na spravodlivý proces (III. ÚS 502/2011).

64. V rozpore s požiadavkou materiálnej ochrany práv zo strany súdnej moci môže byť aj príliš formalistický výklad práva, čo môže mať za následok porušenie ústavných princípov práva na spravodlivý proces (m. m. III. ÚS 497/2011). V záujme poskytovania materiálnej ochrany práv je podľa ústavného súdu potrebné posudzovať aj inštitút doručovania súdnych rozhodnutí, a to v kontexte následného posúdenia včasnosti podaného opravného prostriedku, berúc pritom do úvahy požiadavku uplatňovanú pri výklade a aplikácii príslušných právnych predpisov, a to zachovať spravodlivú rovnováhu pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom oboch strán v spore, t. j. žalobcu aj žalovaného (m. m. III. ÚS 271/05, III. ÚS 78/07). Princíp spravodlivosti a požiadavka materiálnej ochrany práv sú totiž v rámci koncepcie materiálneho právneho štátu podstatnými a neopomenuteľnými atribútmi predovšetkým súdnej ochrany.

65. Rovnosť strán v civilnom konaní je v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva vyjadriteľná princípom rovnosti zbraní, ktorý tvorí prvok spravodlivého súdneho konania podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (obdobne čl. 47 ods. 3 ústavy). Právo na spravodlivé súdne konanie preto v kontexte princípu rovnosti zbraní zabezpečuje, aby každá strana sporu mala možnosť hájiť si svoju vec pred súdom za podmienok, ktoré ju podstatne neznevýhodňujú v pomere k druhej strane (napr. De Haes a Gijssels proti Belgicku, rozsudok z 24. 2. 1997, sťažnosť č. 19983/92, § 53 alebo Ankerl proti Švajčiarsku, rozsudok z 23. 10. 1996, sťažnosť č. 17748/91, § 38).

66. Princíp rovnosti účastníkov konania (resp. strán v spore) však zároveň tvorí základný definičný prvok práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a aj nevyhnutnú súčasť každého právneho štátu, ktorý sa k tomuto princípu hlási prostredníctvom čl. 1 ods. 1 ústavy.

67. Do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) patrí právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá má základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo

na to, aby sa v jeho veci vykonal výklad dotknutej právnej normy, ktorý je v súlade s ústavou, čo je základným predpokladom na ústavne konformnú aplikáciu tejto právnej normy na zistený skutkový stav veci.

68. V kontexte nosnej námietky atakujúcej posúdenie včasnosti žalobkyňou podaného dovolania ústavný súd konštatuje, že k porušeniu základného práva na súdnu ochranu môže dôjsť aj ústavne neudržateľným posúdením včasnosti podaného dovolania, ktoré by bolo v prospech toho, kto tento prostriedok podal. V takomto prípade bude vecné prejednanie dovolania zasahovať do základného práva na súdnu ochranu protistrany, v ktorej prospech by, naopak, bolo prípadné odmietnutie dovolania ako podaného oneskorene s výsledkom zachovania právneho stavu daného rozhodnutím odvolacieho súdu.

69. Procesné normy upravujúce doručovanie rozhodnutia, proti ktorému je prípustný opravný prostriedok v podobe dovolania, nie sú samoučelné, keďže včasnosť podania dovolania ako jednej z objektívnych podmienok na to, aby tento opravný prostriedok vyvolal zamýšľané právne následky, sa viaže ku skutočnosti doručenia rozhodnutia, ktoré sa dovolaním napáda.

70. Účelom akéhokoľvek opravného prostriedku, dovolanie nevynímajúc, je dosiahnutie nápravy nezákonného rozhodnutia za splnenia zákonom požadovaných podmienok t. j. prípustnosti, včasnosti, oprávnenosti osoby a náležitostí. Predpokladom dosiahnutia úspešnej nápravy nezákonného rozhodnutia je logicky oboznámenie sa s obsahom nezákonného rozhodnutia, ktoré sa napáda opravným prostriedkom, keďže len tak môže v opravnom prostriedku sporová strana zaujať právne relevantnú obranu proti argumentom, na ktorých je podľa jej názoru nezákonné rozhodnutie založené.

71. Zákonné pravidlá doručovania slúžia na ochranu procesných práv sporových strán, ktoré musia mať pri výkone svojich práv a povinností, a to aj procesnej povahy, istotu o obsahu doručovaného rozhodnutia. Pri posudzovaní, či v konkrétnom prípade došlo k riadnemu (účinnému) doručeniu, je nevyhnutné uplatňovať materiálny prístup, pre ktorý je podstatné to, či sa adresát mohol s obsahom doručovanej písomnosti zoznámiť a či tak bolo zachované jeho právo na súdnu ochranu (porovnaj nálezy Ústavného súdu Českej republiky č. k. II. ÚS 1577/16 z 11. júla 2017, bod 14 a č. k. III. ÚS 3851/18 z 9. apríla 2019, bod 14). Úvahy sťažovateľa obsiahnuté v podstatnom v bode 29 tohto nálezu sú preto dôvodné.

72. Z bodu 34 napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že najvyšší súd sa pri posudzovaní účinnosti doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu už uvádzanými požiadavkami zohľadňovania materiálnej ochrany práv ako neopomenuteľného atribútu súdnej ochrany pri výklade a aplikácii zákonných ustanovení Civilného sporového poriadku (predovšetkým § 427 ods. 1 CSP) neriadil, ale, naopak, uplatnil formálnu interpretáciu príslušných ustanovení Civilného sporového poriadku, keď v citovanom bode napadnutého uznesenia (len) rezultoval, že rozsudok krajského súdu z 29. mája 2019 bol doručený 15. júla 2019 prvému právnenému zástupcovi žalobkyne, ktorý bol v danom čase vyčiarknutý zo zoznamu advokátov, preto uvedené doručenie nemožno považovať za účinné.

73. Sťažovateľ na preukázanie záveru o tom, že žalobkyňa ako dovolateľka bola oboznámená s obsahom rozhodnutia odvolacieho súdu doručovaného prostredníctvom prvého právneho zástupcu, uvádza skutočnosti obsiahnuté v podstatnom v bode 25 tohto nálezu. Opätovným

zdôraznením postavenia ústavného súdu (bod 60 tohto nálezu) ako ochrancu ústavnosti, do ktorého právomoci nepatrí zisťovať skutkový stav v základnom konaní a už vôbec nie prijímať právne závery k tomu, či rozsudok krajského súdu z 29. mája 2019 bol žalobkyni účinne doručený a kedy k jeho účinnému doručeniu došlo (ako si to mylne vykladá žalobkyňa v bode 42 tohto nálezu), ústavný súd konštatuje, že sťažovateľom uvádzané skutočnosti sú spôsobilé byť predmetom preskúmania v konaní pred dovolacím súdom v rámci vyhodnocovania účinnosti doručenia súdneho rozhodnutia v kontexte materiálneho prístupu, pre ktorý je podstatné to, či sa adresát mohol s obsahom doručovanej písomnosti zoznámiť a či tak bolo zachované jeho právo na súdnu ochranu. Nemôžu však byť predmetom prieskumu v konaní o ústavnej sťažnosti.

74. Ústavný súd stabilne judikuje, že za ústavne nesúladne (porušujúce základné práva) treba považovať rozhodnutia všeobecných súdov, ktorými boli zákony a podzákonné úpravy (vrátane noriem týkajúcich sa doručovania rozhodnutí všeobecných súdov) interpretované v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti, napr. v dôsledku prílišného formalizmu (IV. ÚS 192/08, IV. ÚS 1735/07, I. ÚS 26/2010).

75. Priorizovanie formálneho výkladu aplikovaných ustanovení Civilného sporového poriadku týkajúcich sa doručovania rozhodnutia odvolacieho súdu v kontexte uplatnenia práva podať dovolanie a neuplatnenie materiálneho prístupu a nezohľadnenie skutočností, ktoré by mohli viesť k záveru o tom, že žalobkyňa ako dovolateľka sa s obsahom rozhodnutia odvolacieho súdu mohla zoznámiť, čo je predpokladom pre možnosť zaujať právne relevantnú obranu proti argumentom, na ktorých je rozhodnutie odvolacieho súdu založené, viedli k vydaniu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ktoré je zjavne v rozpore s účelom a so zmyslom právnej úpravy (účinného) doručovania rozhodnutí v kontexte možnosti uplatňovať proti takémuto rozhodnutiu (účinne) opravné prostriedky. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zároveň spôsobuje nerovnováhu pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom sporových strán s neoprávnenou výhodou v prospech žalobkyne, a to opakovaným doručovaním rozhodnutí odvolacieho súdu druhému právnenému zástupcovi a tretiemu právnenému zástupcovi (bez toho, aby najvyšší súd ústavne udržateľným spôsobom vyhodnotil, či k účinnému doručeniu prvému právnenému zástupcovi došlo), ako aj zohľadnením dovolania podaného 24. augusta 2021 ako podaného včas (bez toho, aby najvyšší súd ústavne udržateľným spôsobom vyhodnotil, či k účinnému doručeniu prvému právnenému zástupcovi došlo).

76. Pokiaľ najvyšší súd vo vyjadrení v ústavnej sťažnosti (bod 39 tohto nálezu) odkázal na podľa neho ustálenú súdnu prax dovolacieho súdu, je nevyhnutné prisvedčiť argumentom, ktoré v tejto súvislosti prezentoval v konaní o ústavnej sťažnosti sťažovateľ. S argumentáciou sťažovateľa obsiahnutou v bode 51 nálezu, ktorá podporuje záver o odlišnosti prejednávaných prípadov z dôvodu rozdielnosti medzi nesprávnym doručovaním dovolania a vyjadrenia k nemu, sa ústavný súd stotožňuje. Prípisy, na ktoré odkazuje najvyšší súd, neobsahujú žiadne determinujúce právne závery k tu prejednáwanej podstatnej otázke včasnosti podaného dovolania v kontexte (účinného) doručovania rozhodnutia odvolacieho súdu advokátovi, ktorý bol vyčiarknutý zo zoznamu advokátov. Obsahujú len pokyny pre súd prvej inštancie opätovne doručovať písomnosti sporovej strane, pričom skutočnosti, ktoré v súvislosti s prípismi najvyšší súd vo vyjadrení uvádza, nie sú spôsobilé podporiť záver o tom, že najvyšší súd v posudzovaných veciach uplatnil formálny prístup k posudzovaniu účinnosti doručovania písomností, ktorý uplatnil v tu prejednáwanej veci, resp. že vo veciach uvedených prípisov neuplatnil materiálny prístup s ohľadom na skutočnosť, že zo strany

sporových strán chýbala akákoľvek reakcia, takže bolo zjavné, že k oboznámeniu sa s obsahom nesprávne doručovanej písomnosti (dovolania) nedošlo, a preto je odkaz najvyššieho súdu na uvádzané prípisy pre prejednanie veci sťažovateľa irelevantný, keďže z neho nemožno vyabstrahovať záväzné právne závery k účinnosti doručenia rozhodnutí súdu pre účely posúdenia včasnosti podaného opravného prostriedku – dovolania a ani vyabstrahovať ustálenú súdnu prax týkajúcu sa všeobecne vyhodnocovania účinnosti doručovania písomnosti v prípade vyčiarknutia advokáta zo zoznamu advokátov.

77. Napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktoré je výsledkom formálneho výkladu ustanovení Civilného sporového poriadku, preto došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj základného práva na rovnosť účastníkov v konaní zaručeného čl. 47 ods. 3 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

78. Vyslovenie porušenia označených práv sťažovateľa neprejudikuje záver k otázke účinnosti doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu a ani záver k včasnosti dovolania podaného žalobkyňou. Na tomto mieste ústavný súd akcentuje, že prijať záver k týmto otázkam patrí do právomoci najvyššieho súdu, ktorého úlohou je zohľadniť všetky skutočnosti vyplývajúce zo spisu vedeného okresným súdom pod sp. zn. 9 Cb 16/2008, ktoré sú pre posúdenie účinnosti doručenia v zmysle materiálnej ochrany práv a oprávnených záujmov sporových strán rozhodujúce (predovšetkým, nie však výlučne, body 4 a 7 tohto nálezu).

79. Z dôvodu vyslovenia ústavnej nekonformnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu z dôvodu nezohľadnenia materiálneho konceptu ochrany práv a oprávnených záujmov sporových strán pri výklade príslušných ustanovení Civilného sporového poriadku (predovšetkým § 427 CSP) je nadbytočné zaoberať sa osobitne námietkou nestotožnenia sa najvyššieho súdu s názorom vysloveným v inej jeho veci o nevyhnutnosti aplikácie § 92 ods. 3 CSP na prejednávaný prípad. Ústavný súd na tomto mieste konštatuje, že jeho prípadný príkaz všeobecnému súdu k aplikácii určitého ustanovenia právneho predpisu v konkrétnej veci (čoho sa vo svojej podstate domáha sťažovateľ – bod 27 tohto nálezu) by presiahol rozsah, v ktorom sa uplatňuje právomoc ústavného súdu. Napokon ústavný súd zdôrazňuje aj to, že vo svojom uznesení z 1. augusta 2018 sa právnym názorom najvyššieho súdu vyjadreným vo veci k aplikácii § 92 ods. 3 CSP osobitne nezaoberal a ani sa k nemu v konkrétnostiach nevyjadroval, keďže ho ani sťažovateľ v ústavnej sťažnosti v podstate nijako nenapadol. Z uvedených dôvodov bolo bez právneho dôvodu zaoberať sa osobitne argumentáciou obsiahnutou v bodoch 26 a 27 tohto nálezu o potrebe aplikácie § 92 ods. 3 CSP a o nedostatočnom odôvodnení odmietnutia rozhodnutia ústavného súdu z 1. augusta 2018 a rozhodnutia najvyššieho súdu vydaného vo veci sp. zn. 5 Cdo 130/2017.

80. Okrem už naznačeného zanedbania uplatnenia materiálnej ochrany práv a oprávnených záujmov sporových strán pri aplikácii a interpretácii relevantných ustanovení Civilného sporového poriadku ústavný súd musí konštatovať (aj) nekoherentnosť odôvodnenia najvyššieho súdu týkajúceho sa vyhodnocovania splnenia podmienok prípustnosti dovolania v kontexte požiadavky formy podania podľa § 125 ods. 2 CSP (Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada.).

81. Účinnosť doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu je *conditio sine qua non* na to, aby dovolací súd mohol následne posúdiť splnenie podmienok pre dovolacie konanie, a to nielen včasnosť podaného dovolania, ale napríklad aj dodržanie formy podania. V bode 34 napadnutého uznesenia najvyšší súd konštatuje neúčinnosť doručenia prvému právnenému zástupcovi, no v bode 22 toho istého rozhodnutia vyhodnocuje splnenie formálnych podmienok dovolania podaného 16. septembra 2019, t. j. dovolania podaného v lehote dvoch mesiacov od podľa názoru najvyššieho súdu neúčinného doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V dôsledku neúčinného doručenia odvolacieho súdu lehota na podanie dovolania plynúť nemôže, preto sú úvahy najvyššieho súdu, ktoré vychádzajú na jednej strane z neúčinného doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu 15. júla 2019 a na druhej strane z vyhodnocovania formy dovolania podaného 16. septembra 2019, keďže lehota na podanie dovolania nemohla začať plynúť, minimálne nekoherentné.

82. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je požiadavka riadneho odôvodnenia jedným zo základných atribútov spravodlivého procesu. Dodržiavanie povinnosti odôvodniť rozhodnutie má zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť rozhodnutí súdov a vylúčiť svojvôľu, lebo len vecne správne (zákonu celkom zodpovedajúce) rozhodnutie a náležite, t. j. zákonom vyžadovaným spôsobom, odôvodnené rozhodnutie napĺňa ako neoddeliteľná súčasť „stanoveného postupu“ ústavné kritériá vyplývajúce preň z ústavy a dohovoru (I. ÚS 327/2010).

83. Už naznačená nekoherentnosť pri posudzovaní splnenia podmienok pre dovolacie konanie je podľa názoru ústavného súdu ďalším z ústavného hľadiska netolerovateľným následkom zanedbania uplatnenia materiálnej ochrany práv a oprávnených záujmov sporových strán pri aplikácii a interpretácii relevantných ustanovení Civilného sporového poriadku zo strany najvyššieho súdu tak, ako to bolo už konštatované. Táto nekoherentnosť súčasne spôsobila, že odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu obsiahnuté v bodoch 22 a 33 je arbitrárne, t. j. výsledkom nesprávnej aplikácie a interpretácie ustanovení Civilného sporového poriadku s následkom porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie, ako aj základného práva na rovnosť účastníkov v konaní (bod 1 výroku tohto nálezu).

84. Neprejudikovanie záveru k otázke účinnosti doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu prvému právnenému zástupcovi vedie ústavný súd k nevyhnutnosti zamerať sa (aj) na ústavnú udržateľnosť (ne)odôvodnenia najvyššieho súdu vo vzťahu k otázke doručovania rozhodnutia odvolacieho súdu druhému právnenému zástupcovi. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti argumentuje, že k nadobudnutiu právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu došlo 15. júla 2019, najneskôr 5. novembra 2020. Opiera sa pritom o v poradí druhé doručenie rozhodnutia odvolacieho súdu druhému právnenému zástupcovi poštou, pričom zásielka nebola vyzdvihnutá a vrátila sa okresnému súdu 5. novembra 2020, pričom uvedený dátum sa nachádza aj na doložke právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu.

85. Najvyšší súd v napadnutom uznesení v bode 33 konštatoval, že na podania na č. l. 600 a nasl. a č. l. 644 a nasl. spisu neprihliada, pričom za dovolanie podľa obsahu a vzhľadom na jeho podanie v rámci zákonnej lehoty považoval iba podanie doručené 24. augusta 2021 zažurnalizované na č. l. 728. V bode 34 napadnutého uznesenia následne konštatoval, že rozhodnutie odvolacieho súdu bolo doručené prvému právnenému zástupcovi neúčinne a následne až 25. marca 2021 tretiemu právnenému zástupcovi. Z napadnutého uznesenia najvyššieho súdu nevyplýva, že by najvyšší súd bol

oboznámený so skutočnosťami zastúpenia zúčastnenej osoby druhým právnym zástupcom, ako aj doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu druhému právnemu zástupcovi, tieto skutočnosti pritom môžu mať v prípade záveru o neúčinnosti doručovania prvému právnemu zástupcovi na posúdenie prípustnosti dovolania zásadný význam, pričom nepochybne boli súčasťou predmetného spisu okresného súdu.

86. K procesným podmienkam prípustnosti dovolania patrí okrem iných jeho včasnosť, ktorú skúma najvyšší súd ako dovolací súd *ex offo*. Postup, ktorým najvyšší súd pri vyhodnocovaní splnenia procesných podmienok prípustnosti dovolania ignoruje skutočnosti pre posúdenie prípustnosti dovolania rozhodujúce, nemožno označiť inak, ako ústavne neudržateľný. Keďže z napadnutého uznesenia najvyššieho súdu nevyplýva, že by sa najvyšší súd skutočnosťami týkajúcimi sa doručovania rozhodnutia odvolacieho súdu druhému právnemu zástupcovi žalobkyne majúcimi pre rozhodnutie o splnení procesných podmienok prípustnosti dovolania zásadný význam zaoberal, došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie, do ktorého obsahu patrí ústavne konformné vysporiadanie sa so skutočnosťami majúcimi pre posúdenie splnenia procesných podmienok prípustnosti dovolania zásadný význam (bod 1 výroku tohto nálezu).

87. Žalobkyňa vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti síce prekladá argumenty, ktoré podľa jej názoru potvrdzujú záver o neúčinnosti doručovania z dôvodu, že bolo uskutočnené poštou, pričom sťažovateľ predkladá ústavnému súdu vo svojej replike (bod 57 tohto nálezu) argumentáciu v snahe nevyklúčiť účinky doručovania v listinnej podobe. Týmito argumentmi sa však ústavný súd z dôvodu absencie právomoci vyhodnocovať splnenie podmienok prípustnosti dovolania nemôže zaoberať. Ústavný súd nemôže ani posúdiť ústavnoprávnu udržateľnosť argumentácie predloženej sporovými stranami z dôvodu, že by tým mohol prejudikovať záver samotného dovolacieho súdu ešte pred uplatnením právomoci dovolacieho súdu. Povinnosťou najvyššieho súdu bude v prípade konštatovania neúčinnosti doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu prvému právnemu zástupcovi zaoberať sa pri skúmaní splnenia procesných podmienok prípustnosti dovolania rozhodujúcimi skutočnosťami spojenými s doručovaním rozhodnutia odvolacieho súdu druhému právnemu zástupcovi a ústavne konformne sa s nimi vysporiadať.

88. Vo vzťahu k argumentácii týkajúcej sa vyhodnotenia splnenia procesných podmienok prípustnosti dovolania musí dovolací súd dbať v odôvodnení svojho rozhodnutia na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé.

89. Napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd napadnuté uznesenie najvyššieho súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúceho § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (body 1 a 2 výroku nálezu).

90. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol

o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

91. K sťažovateľom namietanému porušeniu čl. 1 ods. 1 ústavy ústavný súd dodáva, že jeho obsahom sú ústavné princípy, ktoré sú vždy implicitnou súčasťou rozhodovania ústavného súdu, t.j. aj jeho rozhodovania o ústavných sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 332/2012, IV. ÚS 119/07). Z uvedeného dôvodu bolo bez právneho dôvodu vysloviť explicitne porušenie čl. 1 ods. 1 ústavy, tejto časti ústavnej sťažnosti preto ústavný súd nevyhovел (bod 4 výroku nálezu).

92. Vyslovenie porušenia sťažovateľom označených práv na súdnu ochranu, na rovnosť účastníkov v konaní a na spravodlivé súdne konanie napadnutým uznesením najvyššieho súdu je dostatočným podkladom na zrušenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie so záväznými pokynmi ústavne udržateľným spôsobom interpretovať ustanovenia Civilného sporového poriadku v záujme uplatnenia materiálneho prístupu k ochrane práv a oprávnených záujmov sporových strán v kontexte ústavne konformného vysporiadania sa s podmienkami prípustnosti dovolania (účinnosť doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu a posúdenie včasnosti dovolania). Z uvedeného dôvodu sa osobitne ústavný súd nezaoberal námietkou sťažovateľa, ktorou odôvodňuje porušenie základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy nedoručením vyjadrenia zúčastnenej osoby zo 7. októbra 2021, keďže podstatou argumentácie je porušenie kontradiktórnosti z dôvodu, že najvyšší súd prevzal do napadnutého uznesenia značnú časť tohto vyjadrenia zúčastnenej osoby, čo odôvodňovalo potrebu doručenia tohto vyjadrenia sťažovateľovi na vyjadrenie. Po vrátení veci sa bude najvyšší súd zaoberať otázkou splnenia podmienok prípustnosti dovolania v zmysle záväzných právnych názorov, ktoré vyslovil v konaní o ústavnej sťažnosti ústavný súd aj na podklade argumentácie uvádzanej v konaní o ústavnej sťažnosti sťažovateľom, preto nebol osobitný dôvod sa zaoberať porušením princípu kontradiktórnosti, keďže samotné odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré podľa názoru sťažovateľa prevzalo argumenty zúčastnenej osoby, bolo podrobené ústavnému prieskumu s výsledkom ústavnej neudržateľnosti. Prípadné vyslovenie porušenia kontradiktórnosti a vrátenie veci s pokynom doručovať vyjadrenie žalobkyne sťažovateľovi tak bez potreby hlbšieho skúmania opodstatnenosti sťažovateľovej námietky stráca na právnom význame.

93. Pokiaľ sťažovateľ namieta porušenie kontradiktórnosti aj v súvislosti s aplikáciou § 436 ods. 3 CSP, keďže právo na vyjadrenie k dovolaniu je konštruované na jeden výstrel, no najvyšší súd mu zaslal „*doplnenie dovolania*“, ktoré jediné posúdil ako dovolanie včas podané, len na vedomie, čím malo dôjsť k porušeniu práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, tieto úvahy nemajú ústavnoprávny rozmer. Tak, ako to ústavný súd už konštatoval, uplatňuje pri ochrane práv a oprávnených záujmov sporových strán materiálny prístup, ktorý v konkrétnych okolnostiach veci pre záver o ústavnej udržateľnosti vyžaduje možnosť sa s obsahom argumentov obsiahnutých v doplnení dovolania oboznámiť. Sťažovateľ pritom netvrdí, že mu doplnenie dovolania nebolo doručené a že na neho nemal možnosť reagovať, ale namieta len to, že ho okresný súd nevyzval na vyjadrenie, čo v konečnom dôsledku okliešťuje nedostatok len na splnenie formy výzvy, čo zjavne nemá ústavnoprávnu relevanciu.

94. Z uvedeného dôvodu ústavný súd časti ústavnej sťažnosti vo veci namietaného porušenia základného práva na kontradiktórnosť v konaní podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

95. Námiетка sťažovateľa o prekvapivom rozhodnutí je založená na premise o včasnosti dovolania podaného 16. septembra 2019, konštatovanie tohto záveru však patrí najvyššiemu súdu ako súdu dovolaciemu, a nie ústavnému súdu, preto sa námietkou ústavný súd s výhradou, že nemá ústavnoprávny rozmer, nezaoberal.

V.

Trovy konania

96. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 796,28 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 3 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti a replika k vyjadreniu najvyššieho súdu a vyjadreniu žalobkyne ako zúčastnenej osoby) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2023 v sume 208,67 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2023 v sume 12,52 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Celková suma náhrady trov konania tak predstavuje po jej navýšení o daň z pridanej hodnoty sumu 796,28 eur. Návrhu na priznanie náhrady trov konania v sume prevyšujúcej sumu 796,28 eur preto ústavný súd nevyhovel. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené v bodoch 3 a 4 výroku tohto nálezu.

97. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. augusta 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu